

cartilaginis, cerebri, iecoris, cordis, et reliquarum. *Prob.* Nam certum est corpus Christi, ut est in Sacramento vi verborum, constare carne, osse, nervo etc.; praecisis hisce a rationibus vivi et mortui. Atqui caro, os, cerebrum etc. non videntur solis accidentibus differre, sed etiam *formis quibusdam substantialibus imperfecte tamen et praeparatoriis ad formam sublimiorem*, scilicet *animam*; ut docent omnes Medici, quibus hac in re est maxime credendum. Nam corpus humanum non solum animae est receptaculum, sed etiam instrumentum; ergo has formas includit. Quae sententia longe dignior est corpore Christi, quam altera quae formam cadaveris introducit, quam etiam dicit hypostatice unitam in triduo mortis, et futuram fuisse in Sacramento si quis Apostolorum in triduo mortis consecrasset. » Ergo iuxta Lessium praeter animam sunt formae substantialies singularium partium corporis, ideoque anima unitur corpori in esse corporis iam constituto.

Ptolemaeus Dissert. 3. Phys. Gener. Concl. 2. id statuit « In viventibus, praesertim in homine, dantur formae substantialies partiales quae constituunt materiam secundam: non datur vero *ulterior* distincta ab illis forma corporeitatis. Negat hic auctor *ulteriore* formam corporeitatis; eae tamen formae partiales sunt quas veteres formam corporeitatis appellabant. » Pergit Ptolemaeus « Probatur conclusio. Si non dantur formae partiales, ratio duplex esse potest, nimirum quia repugnat otiositas, et quia non fieret unum per se ex materia secunda et ex anima; sed utraque ratio nullius est valoris; ergo. *Prob. minoris* prima pars. Non multiplicatur otiose quod cum ratione experientia et optimo arguento quod deducitur ex revelatis multiplicatur; sed ita multiplicantur formae substantialies: ergo. *Prob. m.* primo quoad experientiam. Quia contra experientiam et sensum, si non admittantur formae partiales, admittenda esset forma cadaverica, h. e. quod dum e. g. moritur homo, in eodem instanti generetur de novo et inexpectato forma quaedam in proprium interitum statim ab ortu suo festinatura, quae dicitur forma cadaverica; difficile autem quis sibi persuadeat in hominis

morte de novo fieri novos oculos, novas manus, novum caput etc. et perire oculos illos, manus etc. quas habebat homo positus in agonia. Quantum ad rationem probatur, quia quod talis instituta sit ab ipsa natura forma cadaverica cum tot proprietatibus, exigentiis, et mirabilibus organis, ex quibus constat corpus humanum, quodque statim festinet ad interitum et sui corruptionem, praeter cetera incommoda, quae formam illam cadavericam comitantur, est illud quod de eius causa effectiva, de differentia specifica, et similibus pluribus nihil sciri possit; quod enim dicitur corpora celestia producere similes formas, cum moritur vel exsiccatur quodecumque vivens, sive sit herbula vel vermiculus, inexpectatum profecto satis est. Quantum ad argumentum deductum ex revelatis probatur illa minor; quia alioquin concederetur, ut conceditur, Corpus Christi Domini in triduo mortis suae constasse forma cadaverica, quaeque adeo unita fuisse hypostatice Verbo Domini; contra hoc autem stat principium illud Theologicum: *quod semel assumpsit* (h. e. sibi univit per unionem hypostaticam) *Verbum Divinum nunquam amisit*. Omnia autem huiusmodi incommoda visitantur admittendo formas partiales, quae videlicet sicuti in homine vivo inerant, ita remaneant in mortuo, cum solo discrimine quod in vivo subordinabantur, in mortuo vero non sunt subordinatae recedente anima, evaduntque sui iuris; inde statim incipiunt pugnare invicem iuxta contrarias qualitates... Probatur argumenti primi minor quoad secundum partem. Unum per se resultat ex materia substantiali proportionata, et forma substantiali item proportionata; sed ita est in casu nostro; ergo. Minor patet: quia materia illa secunda nempe corpus humanum, seu belluimum, seu arboreum, nam eadem ratio est, est maxime proportionata ad faciendum cum anima rationali hoc unum per se seu totum quod dicitur homo. » In qua tradenda demonstratione remittit lectores ad Sect. 1.^a in qua explicat notionem *unius per se*.

Porro in his testimoniosis, praecisione facta ab argumentis quae afferuntur, de quibus modo non disputamus, illud tan-

tum observari volumus nedum hos theologos sententiam scotisticam docere, sed etiam nullo modo se demonstrare sollicitos de oppositione quam ea sententia habere posset cum definitione Concilii Viennensis. Nimirum etsi eam nos- sent, ne suspicari quidem potuerunt doctrinam, quam ipsa continet, adversari quodammodo doctrinae quam ipsi pro- pugnabant.

Itaque dissolutum est prorsus argumentum 1^m ductum ex Viennensi decreto. Alia argumenta sunt. Ex decreto Concilii anima rationalis est *per se* et *essentialiter forma corporis*, ergo homo est una substantia: unius autem substantiae una est forma, ergo in homine non est alia forma corporeitatis praeter animam rationalem.

Rursus anima intellectiva est *per se* et *essentialiter forma corporis*, ergo non unitur ei accidentaliter, sed substantialiter: quod autem advenit alteri iam completo in ratione substantiae advenit ei accidentaliter: oportet ergo ut id cui coniungitur anima non sit completa substantia, scilicet sit materia prima.

Item ex decreto Concilii liquet ex corpore et anima intellectiva fieri *unum per se*; id autem fieri nequit ex duabus completis substantiis; ergo.

Tandem ex eodem decreto constat animam rationalem esse id a quo est vivere corporis: atqui viventibus idem est esse ac vivere, ergo ab anima est quoque esse corporis.

Circa quae argumenta id generatim adverti potest quod assumantur quaedam principia, quae partim retorqueri possint, partim probatione indigeant non minus ac ipsa thesis ad quam probandam assumuntur; quod ex dicendis manifestum erit.

Itaque ad 1^m respondemus 1° distinguendo *consequens maioris*: ergo homo est una substantia composita unaque natura, *conc.* una substantia simplex, *neg.* 2° Distinguimus *minorem*: unius substantiae una est forma, si est substantia simplex in ratione substantiae, *transm.* si est substantia composita; rursus distinguimus: una est forma, a qua esse specificum compositi determinatur, *conc.* una est simpliciter forma,

neg. Iam vero homo est una substantia simplex, *neg.* composita, *conc.* Ex eo autem quod anima sit *forma per se* et *essentialiter*, sequitur quidem quod homo sit una natura, vel substantia composita, non vero quod sit una substantia simplex. Sane certum esse debet et extra disputationem possum quod homo in facto resultat ex duabus distinctis realitatibus, quae tamen sunt duae substantiae: anima enim est substantia; alia pars quae corpus dicitur et ipsa substantia est, cum non sit accidentis, et sit subiectum extensionis, quale anima esse non potest. Est ergo homo, quem nobis exhibet natura, substantia composita.

Ad 2.^m Advertenda sunt plura. Prima sit quaedam licet nobis non necessaria observatio critica. Identidem adversarii provocantes ad verba Concilii, ea ita referunt ac si dicta esset anima *forma substantialis*. Quoad hoc adverte iuvat, quod quandoquidem ex verbis definitionis probatio colligitur, non est integrum fidelis interpreti aut verba mutare aut alia superaddere ex propria sententia, quae nunquam poterunt eiusdem esse auctoritatis ac verba definitionis. Porro Patres Viennenses nunquam dixerunt animam esse formam *substantialem*. Scio quidem dicere aliquos omis- sam esse eam voculam quia ex contextu nomen *forma* determinatur iam ad significationem formae substantialis. Verum insipienti diversas opiniones, quae circa causalitatem animae relate ad corpus vigebant ea aetate, forte alia ratio occurtere potest, si divinare licet, huius omissionis. Nam cum formae omnes materiales corporum inorganicorum dicentur *substantiales*, et hae substantiam corporis cum materia prima putarentur constituere, ne quis arbitraretur velle Patres definire animam hoc modo formam esse corporis, quandoquidem id a pluribus negabatur, omissa est ea vox *substantialis* retento tantum nomine formae, quod penes omnes, cum de anima diceretur, principium intrinsecum vitae significabat, partemque essentiali compositi. Et sane sunt etiam nunc qui iubeant nos advertere formam non esse *substantialem* nisi non supponat in subiecto aliam formam, ita

ut ipsa sit fundamentum *per se* primi rei, per quod ipsa res subsistit ut tale determinatum.

Verum hac animadversione omissa adversarii quidem duas tantum volunt distinguere formas, *substantiam* et *accidentalem*, illam quae materiae primae coniuncta substantiam constituit; hanc quae substantiae constitutae accidentaliter additur. Verum vel illa prior rursus in duas subdividenda, vel tres constituendae formae. Nam forma substantialis dici potest tum ea quae substantiam *simplicem* constituit, tum ea quae substantiam *compositam*. Illa locum habet in corporibus non viventibus, et coniuncta materiae primae est pars substantiae corporeae, in hypothesi peripatetica; haec locum habet in viventibus, et corpori iam constituto in esse corporis coniuncta est pars substantiae compositae, viventis. Ita iuxta plurimos peripateticos, atque ad mentem Aristotelis.

Denique distinguendum est accurate inter rationem *substantiae* et rationem *naturae*. Substantia est *id quod per se exsistit*; natura est *intrinsecum principium operationis*: quod iam alibi abunde explicavimus.

His praestitutis facile expeditur argumentum. Quoad 1^m propositionem: quod nempe anima eo quod est forma *per se* et *essentialiter* non sit forma accidentalis, id concedimus. Quoad 2^m propositionem, nempe *anima unitur corpori substantialiter*, distinguimus: scilicet eo sensu ut anima sit pars substantiae corporis, vel corpus intrinsece constituat, negamus; eo sensu quo corpus vivificans est cum eo pars substantiae compositae quae est homo, unam cum corpore constituens naturam completam, concedimus. Quoad 3^m propositionem: quod advenit alicui iam completo in ratione substantiae, unitur ei accidentaliter; advertimus quod heic *advenire alteri* (quae phrasis est metaphorica) perinde est ac coniungi, seu uniri alteri, Itaque primo retorquetur argumentum. Anima enim iuxta adversarios quoque est completa in ratione substantiae. Iam vero, quod coniungitur alteri iam completo in ratione substantiae, coniungitur ei accidentaliter; atqui materia prima coniungitur animae iam

completae in ratione substantiae: ergo materia prima coniungitur animae accidentaliter; ergo unio inter materiam primam et animam est accidentalis. Negant adversarii consequens, quod tamen ex eorum principio descendit necessario. Negabunt ergo in hac re valere illud principium. Verum cuiusnam generis sunt ea principia quae vera sunt et evidentissima cum systemati favent, falsa cum ei adversantur? Respondeo secundo directe: quod coniungitur sive advenit alteri completo in ratione substantiae et naturae, ita ut illud non possit elevari ad altiorem naturam, advenit ei accidentaliter, *transm.* quod advenit alteri iam completo in ratione substantiae, sed non in ratione naturae, advenit ei accidentaliter, *neg.* Porro corpus organicum quod vegetare potest et instrumentum esse sensationis, est quidem completum in ratione naturae corporeae, non autem in ratione naturae viventis, naturae sentientis, sed pars est huius naturae; quare anima per quam completur in hac natura, non unitur ei accidentaliter.

Ad 3.^m *Unum per se est natura completa*. Natura completa potest esse vel simplex, vel composita. Homo est *unum per se*, quia est natura completa. Iam vero unum per se non fit ex duabus substantiis completis in ratione substantiae et naturae, *conc.* completis in ratione substantiae, incompletis in ratione naturae, *neg.* Supponunt adversarii unum per se cum agitur de substantia composita esse illud tantum quod ex materia prima et forma resultat; sed hoc non est principium, sed thesis demonstranda, quae nempe eadem demonstratione indiget qua consequens quod ex eo deducunt, est enim ipsum consequens generaliori modo propositum.

Ad 4.^m Cum ens, ut omnes norunt, non determinetur nisi per modos, qui non sunt aliquid ab eo realiter distinctum, nequit id quod vivit esse *ens*, h. e. *esse* per unam realitatem, et per alteram tantum *vivere*, haec enim alia realitas iam et esset et viveret. Unde idem est in viventibus *esse* et *vivere* quia est eadem realitas quae *est* et *vivit*, licet vita sit modus quidam intrinsecus huius realitatis, quae prout spectatur ut existens dicitur *esse*, prout spectatur cum eo

modo dicitur *vivere*. Verum quidem est quod corpus vivit per animam; sed distinguenda est causa formalis, quae est ratio cur aliquis modus subiecto insit, a modo, qui a causa formalis inducitur in subiectum (O. Th. XVII). Quod quidem locum habet quotiescumque causa formalis est realitas distincta a subiecto quod informat; nam causa formalis est *determinans*, subiectum est *determinatum*, *determinatione* autem actualis subiecti est effectus causae formalis, et est modus intrinsecus subiecto distinctus a causa, sicut est a causa distinctum subiectum. Ita anima unione sui immediata cum corpore est ratio *determinans* corpus ad vitam; distinguenda proinde est causa *determinans* ab hac *determinatione*, qua corpus afficitur, quaeque est modus eius. Hic autem modus inductus in subiectum a causa formalis non est aliquid realiter distinctum a subiecto; secus enim eundum esset in infinitum; nam ille modus distinctus se haberet ad subiectum tanquam forma determinans ipsum, et idcirco praeter ipsum haberetur determinatione in subiecto, quae, si est modus distinctus, causa exsisteret rursus alterius determinationis, et ita porro sine fine (cf. Th. citatam).

Itaque cum sermo est de illo vivente quod per animam vivit, vel consideratur totum compositum quod est homo, vel solum consideratur corpus. Si consideratur homo, vivit ipse per animam *intrinsece*, quia anima, propter quam vivit est homini *intrinseca*, utpote eius pars essentialis; si consideretur solum corpus, hoc vivit *intrinsece* per eam vitam quam ab anima sibi coniuncta accipit; quae anima est ipsi quidem *intrinsece* inhaerens, h. e. immediate unita, non tamen est ipsum corpus, nec modus eius; sed est ratio cur in corpore ille modus exsistat qui dicitur vita corporis. Licet autem modus sit in re idem ac subiectum cuius est modus, nequaquam sequitur id, quod est eius causa, causam quoque esse realitatis subiecti, sicut quod est causa rotunditatis non est causa substantiae quae rotunda fit. Est ergo idem *esse corpus et esse vivens*, quia modus non distinguitur realiter a subiecto cuius est modus; anima tamen a qua vita corporis procedit, non dat esse corporis. Ceterum ut quanti va-

leat argumentum istud adversariorum demonstremus magis, retorqueamus illud in ipsos. Sane quoniam esse est realitas, si ab anima est *esse corporis*, erit ergo ab anima realitas corporis; et quia realitas corporis non est alia a realitate materiae primae, quae aliquid profecto est cum sit id cui unitur anima, nec sunt tres realitates in homine, materia prima, corpus, anima, sed duae, corpus et anima; dicendum erit, si argumentum oppositum valet, realitatem materiae primae esse ab anima; currit enim eadem ratio, nempe quia ab anima est esse corporis, quod est eius realitas; esse autem corporis est idem ac esse materiae primae. Sed tunc explicare oporteret, cui anima uniatur; si enim omnis realitas, quae in homine est praeter eam, est ab ipsa, quaenam est alia pars cui ipsa coniungitur, quaeque esse debet aliquid independenter ab ipsa? Quod si nulla est consequentia in hoc arguento nostro, neque erit in arguento opposito.

Atque haec satis superque sint in hac materia; putamus enim abunde demonstrasse quod in Thesi proposuimus.

Corollaria. 1º Ergo in Concilii Viennensis definitione verba *forma corporis* significant *formale principium vitae, partemque essentialiem eamque praecipuam hominis*. Idque est quod intendit Concilium, proscriptio scilicet erroris ponentium aliud principium vitae in homine praeter principium intellectivum, atque hoc arbitrantur ad essentiam hominis non pertinere.

2º Existentia materiae primae peripateticae eatenus ex definitione viennensi probaretur, quatenus ex eadem probaretur ab anima informante derivari ipsum esse corporis physici. Cum ergo id nullo modo probetur, neque materia prima peripatetica probatur ex ea definitione.

3º Ergo doctrina Ecclesiae tradita in Concilio Viennensi indifferenter omnino se habet ad quaestionem de elementis constitutivis corporum. Ratio est, quia ea doctrina supponit corpus iam formatum in ratione corporis. Id vehementer cupimus adverti ab iis qui philosophiam catholicam propugnare volunt: ita enim fiet ut abstineant ab impugnatione quorundam philosophorum systematum circa constitutio-